Eğitim Hukuku

Editör: Prof. Dr. Tufan AYTAÇ

4. Baskı

PEGEM AKADEMİ

Editör: Prof. Dr. Tufan AYTAÇ

EĞİTİM HUKUKU

ISBN 978-625-7880-58-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Eylül 2020, Ankara
4. Baskı: Mart 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Yaman Dijital Matbaacılık Ltd. Şti.
Zübeyde Hanım Mah. Kazım Karabekir Cad. Uğurlu İş Merkezi No:97/27
Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 341 00 02

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 75392

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Eğitim hukuku, eğitim yönetimi alanının önemli bir konusudur ve disiplinler arası bir özellik taşımaktadır. Eğitim hukuku, özellikle son yıllarda gelişen ve kendine bir alan oluşturan bir özel hukuk dalıdır. Eğitim bilimleri alanında eğitim hukuku ile ilgili araştırmalar, yayınlar ve çalışmalar son yıllarda artmaktadır. Eğitim, insanların davranışlarını değiştirmeye odaklanırken hukuk, bu davranışları ve ilişkileri düzenlemeye odaklanmaktadır. Eğitim ile hukukun ortak noktası insandır. *İnsanın öğrenme ve eğitim ihtiyaçları eğitim sistemi ile hak, adalet, eşitlik ve özgürlük ihtiyaçları ise hukuk sistemi ile sağlanır.* İnsanların eğitim hakları ve özgürlükleri beraberinde ödev ve sorumluluklarını da getirmektedir. Hak ve sorumluluk bilincinin kazanılmasında ve çerçevesinin çizilmesinde eğitim hukuku önemlidir. Eğitim kurumlarında çalışan yöneticiler, öğretmenler ve diğer çalışanların yanı sıra öğrencilerin ve velilerin de eğitim hukuku bilgisine sahip olması gerekir. Eğitim hukuku sadece yasal metinleri bilmek ya da ona uygun hareket etmeyi öğrenmekten öte hukuk, sistem, düzen ve kuralların önemini de hatırlatır.

Bu kitap, 14 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; hukukun temel kavramları, ulusal ve uluslararası sözleşmeler/bildirgeler, Türk eğitim sistemini kuran temel yasalar, öğrencilerin, öğretmenlerin, eğitim yöneticilerinin, müfettişlerin ve velilerin hakları ve sorumlulukları, öğretmenlerin idari ve yargısal denetimi, dezavantajlı grupların ve öğrencilerin hak ve sorumlulukları, özel öğretim hukuku, bilişim hukuku, öğretmen ve eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi, seçimi ve görevlendirilmesi ile ilgili yasal düzenlemeler ve iş sağlığı ve güvenliği başlıkları altında toplanmıştır. Ayrıca diğer eğitim hukuku kitaplarında yer almayan güncel konular ve sorunlar (COVID-19 salgını, göçmenler, iş sağlığı ve güvenliği, bilişim hukuku vb.) bölümler halinde yasal temelleri ile birlikte alanında uzman akademisyenler tarafından ayrıntılı olarak hazırlanmıştır. Bu kitap, eğitim alanı ile ilgili bir konu, sorun ya da olayla karşılaştığınızda, *"Bunun yasal temelleri nelerdir?, Mevzuata uygun mu?"* sorularına bir ölçüde cevap verebilmeyi amaçlayan bir başvuru ve referans kaynak olmayı amaçlamaktadır. Yusuf Has Hacip'in de dediği gibi *"Üretilen iki, önceki bir'in hazır şahididir."* anlayışıyla geçmişin doğruları ile günümüz Dünya'sının bilgileri ve doğrularının birleştirilmesi önemlidir. Eğitim hukuku kitabı, bütün yazarların eğitim yönetiminin disiplinler arası bir bilim dalı, çalışma ve uygulama alanı olarak gelişmesine katkı sağlama çabası ve derdi ile kaleme alınmıştır.

Sonuç olarak eğitim hukuku kişilerin hayatlarının her döneminde ihtiyaç duyduğu, eğitim bağlamında karşılaştığı sorunların çözümünde gerek duyduğu bir hukuk dalıdır. Bu kitabın yazılmasındaki motivasyon faktörü eğitim alanında

sürekli değişen ve gelişen ihtiyaçlar, bilgiler ve sorunları eğitim hukuku bağlamında nasıl temellendirilebileceğini ortaya koymaktır. İster öğrenci, veli, isterse öğretmen, yönetici olalım eğitimin yasal temellerini bilmeye ve yaşam pratiğinde kullanmaya ihtiyacımız olacaktır. Bu akademik ve bilimsel kitabın ortaya çıkmasında bana destek olan, yönlendiren ve katkı sağlayan Sayın Hocalarıma ve meslektaşlarıma gönülden teşekkür ederim ve saygılarımı sunarım. Ayrıca kitabın basımını gerçekleştiren PEGEM Akademi Yayınevine teşekkür ederim. Eğitim Hukuku Kitabı'nın eğitim bilimleri alanında çalışan akademisyenlere, eğitim yöneticilerine, eğitim uzmanlarına, öğretmenlere ve en önemlisi öğretmen adaylarına katkı sağlamasını dilerim.

Yazarlar Adına
Editör: Prof. Dr. Tufan AYTAÇ
Kasım/2021

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: *Prof. Dr. Tufan AYTAÇ*
ORCID No: 0000–0002–6103–3530

1. Bölüm Hukukun Temel Kavramları
Prof. Dr. Murat BATI
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi
ORCID No: 0000–0003–3615–6851

2. Bölüm: Uluslararası Sözleşmelerde Eğitim ve Eğitim Hakkı
Prof. Dr. Cevat ELMA
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0001–8943–8727
Prof. Dr. Tufan AYTAÇ
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0002–6103–3530

3. Bölüm: Türk Eğitim Sistemini Kuran ve Düzenleyen Temel Metinler
Doç. Dr. İbrahim GÜL
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0002–0501–8221

4. Bölüm: Öğrencilerin Hakları ve Sorumlulukları
Prof. Dr. Osman ÇEKİÇ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0002–3600–2855

5. Bölüm: Öğretmenlerin Hakları ve Sorumlulukları
Prof. Dr. Cem Tuna
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0002–6846–8676

6. Bölüm: Öğretmenlerin İdari ve Yargısal Denetimi
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ASLAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0003–2724–0445

7. Bölüm: Eğitim Yöneticilerinin Hakları ve Sorumlulukları
Doç. Dr. Yüksel GÜNDÜZ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0002–4710–8444

8. Bölüm: Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesi, Seçimi ve Görevlendirilmesi
Prof. Dr. Ali TAŞ
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0002–3344–3911

9. Bölüm: Müfettişlerin Hak ve Sorumlulukları
Doç. Dr. Rezzan UÇAR
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0003–4526–2517

10. Bölüm: Velilerin Hakları ve Sorumlulukları
Prof. Dr. Mustafa Erdem
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0001–8595–0504

11. Bölüm: Dezavantajlı Grupların ve Öğrencilerin Eğitim Hak ve Sorumlulukları
Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0001–7455–3706

12. Bölüm: Özel Öğretim Kurumları Mevzuatı
Dr. Öğr. Üyesi Ali Erden
Uluslararası Final Üniversitesi
ORCID No: 0000–0001–7190–4144
Doç. Dr. Hale Erden
Uluslararası Final Üniversitesi
ORCID No: 0000–0003–4177–6203

13. Bölüm: Eğitimde Bilişim Hukuku
Prof. Dr. Cemalettin İPEK
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0002–7365–1467
Arş. Gör. Sevil Esma TUNÇ
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0001–9485–7838

14. Bölüm: Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği
Prof. Dr. Refik BALAY
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0003–2757–4082
Prof. Dr. Tufan AYTAÇ
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000–0002–6103–3530

İÇİNDEKİLER

Ön Söz iii
Bölümler ve Yazarları v

1. BÖLÜM
HUKUKUN TEMEL KAVRAMLARI

Giriş 1
Hukukun Temel Kavramları 2
Hak Kavramı 4
Kişi Kavramı 6
Hukukun Dalları 6
Özel Bir Hukuk Dalı "Eğitim Hukuku" 9
Hukukun Kaynakları 11
Kaynakça 22

2. BÖLÜM
ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE EĞİTİM VE EĞİTİM HAKKI

Giriş 25
Eğitim Hakkı 25
Uluslararası Sözleşmelerde Eğitim 26
İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Eğitim Hakkı 26
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Eğitim Hakkı 28
Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi 29
Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi 30
Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Eğitim Hakkı 30
Birleşmiş Milletler, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri 33
Kaynakça 36

3. BÖLÜM
TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİ KURAN VE DÜZENLEYEN TEMEL METİNLER

Giriş 37
Türkiye'de Eğitim Hakkının Yasal Dayanakları 37
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 38
Tevhid-i Tedrisat Kanunu 39
Milli Eğitim Temel Kanunu 39
İlköğretim ve Eğitim Kanunu 40

Özel Öğretim Kurumları Kanunu 41
Yüksek Öğretim Kanunu 41
Mesleki Eğitim Kanunu 42
MEB'in Teşkilat ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi....43
Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname....44
2012 yılında 12 yıllık Zorunlu Eğitime Geçiş 44
Milli Eğitim Şuraları....45
Hükümet Programları....49
Kalkınma Planları....51
2023 Eğitim Vizyonu Belgesi 54
Kaynakça....56

4. BÖLÜM
ÖĞRENCİLERİN HAKLARI VE SORUMLULUKLARI

Giriş....57
Bir Hak Olarak Eğitim ve Öğrenci Hakları....57
Temel Haklar....59
Gelişme Hakları....67
Korunma Hakları 72
Katılma Hakları 82
Öğrencilerin Sorumlulukları 85
Ceza Hukuku Alanında Çocuk....93
Kaynakça....97

5. BÖLÜM
ÖĞRETMENLERİN HAKLARI VE SORUMLULUKLARI

Giriş....99
Öğretmenlerin Hakları 100
Öğretmenlerin Mesleki Hakları 102
Öğretmenlerin Mali Hakları.... 112
Öğretmenlerin Sosyal Hakları.... 113
Öğretmenlerin Diğer Hakları 115
Öğretmenlerin Ödev ve Sorumlulukları 116
Sonuç.... 122
Kaynakça.... 123

6. BÖLÜM
ÖĞRETMENLERİN İDARİ VE YARGISAL DENETİMİ

Giriş 125
Disiplin Hukuku 126
Disiplin Hukukuna İlişkin Genel İlkeler 127
Mevzuatta Disiplin ve Suç Cezaları 131
Devlet Memurları Suçları 135
657 Sayılı DMK Bağlamında Disiplin Cezaları ve Ceza Uygulanacak Fiil ve Haller 140
Disiplin Soruşturmalarında Süreç 144
Disiplin Soruşturma Süreci Sonunda Uygulanacak Durumlara İlişkin Bazı Kavramlar 149
4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanunun Uygulama Esasları 158
Kaynakça 166

7. BÖLÜM
EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN HAKLARI VE SORUMLULUKLARI

Giriş 167
Eğitim Yöneticilerinin Hakları 170
Mesleki Haklar 171
Mali Haklar 173
Sosyal Haklar 175
Eğitim Yöneticilerinin Sorumlulukları 177
Personel Hizmetleri 182
Eğitim-Öğretim İşleri 183
Öğrenci Hizmetleri 184
Okul İşletme Hizmetleri (Genel Hizmetler) 185
Kaynakça 186

8. BÖLÜM
ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN YETİŞTİRİLMESİ, SEÇİMİ VE GÖREVLENDİRİLMESİ

Giriş 189
Öğretmen ve Yönetici Yeterlikleri 190
Öğretmen ve Okul Yöneticisi Eğitimi ve Yetiştirilmesi 193
Öğretmen ve Yöneticilerin Hizmet Öncesi Eğitimi 194
Öğretmen ve Yöneticilerin Hizmet İçi Eğitimi 195
Öğretmenlerin Atanması 196

Öğretmen Atama Çeşitleri 197
Bağlı Oldukları Mevzuata Göre Öğretmenler 199
Okul Yönetimi ve Önemi 201
Okul Yöneticisinin Seçimi ve Görevlendirilmesi 203
Kaynakça 207

9. BÖLÜM
MÜFETTİŞLERİN HAKLARI VE SORUMLULUKLARI

Giriş 209
Müfettişliğin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi 210
Müfettişlerin Hakları ve Sorumlulukları 216
Müfettişlerin Hakları 217
Müfettişlerin Sorumlulukları 218
Kaynakça 228

10. BÖLÜM
VELİLERİN HAK VE SORUMLULUKLARI

Giriş 231
Velayet 232
Velilerin Eğitime İlişkin Hakları 234
Okulöncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Düzeyinde Veli Hakları 235
Özel Eğitime İlişkin Veli Hakları 241
Okulöncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Düzeyinde Velilerin Sorumlulukları 246
Kaynakça 252

11. BÖLÜM
DEZAVANTAJLI GRUPLARIN VE ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM HAK VE SORUMLULUKLARI

Giriş 253
Göçmen, Mülteci ve Sığınmacıların Eğitimi 254
Göçmen Çocukların Eğitim Hakkına Yönelik Ulusal Yasal Düzenlemeler 257
Göçmenlerin Eğitime Erişimi ve Okullaşma Durumu 262
Göçmen Eğitimi Uygulamalarının Eğitim Hukuku Açısından Analizi 263
Tutuklu ve Hükümlülerin Eğitimi 269
Özel Gereksinimli Çocukların Eğitim Hakları 274
Özel Eğitimde Tanılama 275
Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitim Hakkına Yönelik Yasal Düzenlemeler 277

Özel Gereksinimli Çocukların Eğitim Hakkından Yararlanması 280
Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitim Ortamları..... 283
Kaynakça..... 287

12. BÖLÜM
ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI MEVZUATI

Giriş..... 289
Özel Okulların Tarihçesi..... 290
1961 ve 1982 Anayasalarında Özel Öğretim..... 292
Özel Öğretim Kurumları..... 292
Okul/Kurum Açma, Devir ve Kapatma İşlemleri 294
Özel Öğretim Kurumu Açabilecek Kişiler 294
Kurucu ve Kurucu Temsilcisi 294
Okul/Kurum Açma İşlemleri..... 295
Devir İşlemleri ve Kurucu Değişikliği..... 298
Kapatma İşlemleri 299
Özel Öğretim Kurumlarının İşleyişi 300
Kurum Binaları..... 300
Özel Öğretim Kurumlarında Çalıştırılacak Personel ve Özlük Hakları 302
Özel Öğretim Kurumlarında Eğitim-Öğretim..... 305
Özel Öğretim Kurumlarının Finansmanı ve Öğrenim Ücretleri..... 305
Milletlerarası Özel Öğretim Kurumları, Yabancı Okullar ve Azınlık Okulları..... 306
Milletlerarası Özel Öğretim Kurumları 306
Yabancı Okullar 307
Azınlık Okulları..... 308
Kaynakça..... 309

13. BÖLÜM
EĞİTİMDE BİLİŞİM HUKUKU

Giriş..... 311
Bilişim Teknolojileri/Sistemleri..... 313
Bilişim Suçları ve Bilişim Hukuku 316
Bilişim Suçu 316
Bilişim Hukuku 322
Dünyada Bilişim Hukukunun Gelişimi..... 325
Türkiye'de Bilişim Hukuku..... 332
Bilişim Alanında Suçlar..... 334
Bilişim Vasıtalı Suçlar 335
Diğer Düzenlemeler..... 341

Eğitimde Bilişim Hukuku 345
Eğitimde Bilişim Hukuku Kapsamında Yapılan Düzenlemeler 352
Bilişim Suçları ile Mücadele 359
Sonuç 363
Kaynakça 367

14. BÖLÜM
EĞİTİM KURUMLARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Giriş 371
İş Sağlığı ve Güvenliği 372
Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği 374
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri 384
Okullarda Risk Değerlendirmesi 388
Sonuç 391
Kaynakça 392

1. BÖLÜM

HUKUKUN TEMEL KAVRAMLARI

Prof. Dr. Murat BATI
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi
Kamu Hukuku Bölüm Başkanı
ORCID No: 0000–0003–3615–6851

Giriş

Genel olarak tüm dünya ekonomilerinde mal ve hizmetler ya özel/kamu sermayeli ya da özel sermaye ile kamu sermayeli ortak bir kuruluş tarafından üretilmektedir. Üretilen bu mal ve hizmetler literatürde farklı isimler alabilmektedir. Ancak özellikle bunlardan birkaçını bilmekte fayda vardır. Bunlardan ilki **"özel mal"** tabiridir. Özel mal, piyasa için üretilen ve tüketimi ancak fiyatlama yapılarak sağlanabilen mallar olarak düşünülmelidir. Bu mal ya da hizmeti üreten kuruluşun illa ki özel sermayeli olmasına gerek yoktur. Kamu sermayeli kuruluşlar tarafından da özel mal ve hizmetler üretilmektedir. Örneğin Atatürk Orman Çiftliği tarafından üretilen süt ve mamulleri, Ziraat Bankası ya da Halkbank'ın sunduğu bankacılık hizmetleri kamu sermayeli kuruluşlar tarafından, Pınar Süt ya da İş Bankasının sunduğu bankacılık hizmetleri ise özel mallara örnek gösterilebilir. Diğer taraftan sadece devlet tarafından üretilen, kullanımından kimsenin mahrum bırakılmadığı ve kullanımının fiyatlandırmaya bağlanmadığı mal ve hizmetlere **tam kamusal mal ya da hizmetler** denir. Tam kamusal malların temel özelliği, bu mal ve hizmetlerin üretiminin devlet tekelinde olması ve bu ürünler için bankacılık, süt gibi özel mallarda olduğu gibi bir fiyatlama sisteminin olmamasıdır. Tam kamusal mallara; yargı hizmetleri, emniyet, savunma, dış işlemler ve tapu kadastro gibi hizmetleri örnek olarak gösterebiliriz.[1]

Son olarak üretimini hem devlet hem de özel sektörün üstlendiği ancak özel sermayeli kuruluşların, bu mal ve hizmeti kullananlardan (tüketenlerden-müşterilerinden) kullanım karşılığında bir bedel aldığı ve bu ürünleri fiyatlandırdığı an-

1 Tam kamusal mal ve hizmetlerin finansmanı, vergilerle beraber bu hizmetten yararlanan bireylerin yararlandıkları ölçüde kanunla belirlenmiş oran ve miktarda harç ile sağlanır. Yargı harcı, tapu kadastro harcı, yurtdışı çıkış harcı gibi.

cak aynı ürünün devlet tarafından üretilmesi sonucu herhangi bir fiyatlandırmanın yapılmadığı ve kullanıcılardan da bu ürünlerin tüketimi karşılığında herhangi bir bedel alınmadığı mal ve hizmetlere ise **yarı kamusal** ya da karma mallar adı verilir. Sağlık ve eğitim hizmetleri yarı kamusal mallara örnek verilebilir.

Bu noktada eğitimin okulöncesinden üniversiteye kadar tüm aşamalarını sunan eğitim kurumları, ülkemizde hem kamu sermayeli hem de özel sermayeli kuruluşlardır. Devlet okulları ya da devlet üniversiteleri sundukları hizmetler karşılığında öğrencilerinden herhangi bir bedel almamaktadır. Sunulan bu hizmetlerden de herkesin yararlanma hakkı vardır. Buna ilaveten özel sermayeli kuruluşlar tarafından sunulan mal ve hizmetlerden kullanıcılar (tüketiciler, müşteriler, öğrenciler) ancak bir miktar para ödeyerek yararlanabilmektedir. Özel sermayeli kuruluşlar tarafından sunulan bu hizmetler için bir fiyat belirlenmiştir ve öğrenciler bundan yararlanma karşılığında belirlenen bu fiyat bedeli üzerinden bir karşılık sunmaları gerekmektedir.

Kamu kesimi tarafından sunulan bu mal ve hizmetlerin bir fiyatının bulunmaması ve dolayısıyla da kullanıcıların bunları kullanma karşılığında hiçbir ödeme yapmamaları nedeniyle bu hizmetlerin finansmanının büyük bir kısmı devlet tarafından toplanan vergi ve benzeri gelirlerle hazineden yapılmaktadır. Bu durum esasında sosyal devlet olmanın da bir gerekliliğidir.

Gerek özel sermayeli gerekse kamu sermayeli kuruluşlar tarafından sunulan bu hizmetlerin her aşamasında; bu hizmetleri sunanlar (okullar, kurslar) ile bu hizmetlerden yararlananlar (öğrenciler, kursiyerler) açısından kamu otoritesince desteklenmiş eğitim sürecinin en sağlıklı şekilde işleyişinin, finansmanının, düzenin ve öğrenciler ile eğiticilerin de dâhil olduğu eğitim sürecinde yer alan tüm aktörlerin haklarının ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ayrı bir hukuk dalına ihtiyaç duyulmaktadır. İlerleyen bölümlerde detaylı açıklanacak olan **"eğitim hukuku"** bu nedenle büyük bir öneme sahiptir. Bu bölümde, **"eğitim hukuku"** ibaresinde yer alan **"hukuk"** kavramı üzerinde durulacak ve hukukla ilgili temel kavramlar açıklanacaktır.

1. Hukukun Temel Kavramları

İnsanlar varoluşlarından bu yana toplum içinde yaşamaya başlamıştır. Önceleri küçük topluluklar halinde yaşayan insanlar zamanla ihtiyaçlar doğrultusunda daha geniş topluluklar meydana getirmeye başlamıştır. Toplumların büyümesi ile beraber düzenin sağlanması ihtiyacı doğmuş ve böylelikle bir takım kurallar ortaya çıkmıştır. Kişilere yetki veren ve ödev yükleyen bu kurallara "**sosyal düzen kuralları**" adı verilir. Sosyal düzen kuralları; toplumsal hayatı düzenleyen, mad-